

מסורת הש"ס

א) [לקמן 56. תוספתא פ"ו ה"ב ותוספתא דמכות פ"ג ה"ד.] ב) [תוספתא פ"ו ה"ב ותוספתא מכות פ"ג ה"ד] לקמן 57. ג) ע"ה. ד) עירובין פ"א. ה) ברכות פ"א. ו) [עירובין פ"א ע"ש]. ז) [קדושין כג. וט"ז]. ח) [עירובין פ"א רב אילא אמר ר' יוחנן וגו' רש"י ר' אילא אמר ר' יהודה בלרעה כ"ו]. ט) [ב"מ מ: מז. מו: מו: עירובין פ"א קדושין כ: כח: ברכות יג:]. י) [תמורה יד:]. יא) [ע"ש תוס' ע"ה ה: ד"ה ערב], ו [ועי' מו"ט דמייסני].

תורה אור השלם

1. ושור או שה אתו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד: ויקרא כב כח. 2 ויקרא אלהים לאורי יום ולחשך קרא ללילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד: בראשית א ה

מוסף רש"י

בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה. לא תוסיף ועברת על אלו בלא תשרפנו, נתן הכתוב עשה זה מוטען של שאל לאין ולמר זה עשו וקטנ עפרתו שירפנו (שבתות 2) ותשמע שזה עשו של אלו שאל המוסיף ירפנו ויפטר (תהורין 30) שהעשה האמור אע"פ מקטנו ופטרנו על עבירה הללו (מכות ד:) כל לאו שנתק לעש אין לקון עליו דממעט בו הלא קממעט אלס בעובר על הלאו עשו זאת והיכלל, ועוד דלא דמי ללאו דמסימה שהתקטן נטמן לו (פסחים 99). לא מן הדש הוא זה. לא מעטס ה' המלקות בטל זו אלל כל מעלו אין בו מלקות לפי שאלו בו מעשה (שבתות 31) כלומר טעם זה אינו מן העיקר (תהורין 30) אין טעם לו עיקר, דלאו שנתק לעשה אין לקון עליו, אלל מפני מה המוסיף אינו לוקח לפי שהוא לאו שאין בו מעשה (מכות ד:) משהי בהמות. דנקטו משני בנותים כי ידעי דמייס מרייות ימיות נקט, דאי ימין ושמאל מה לו שמי בנותם ומה לי אמת (לקמן 32). אבלו ואין בו ביות חייב. משום דבריה הוא ומייד בכל שהוא (לקמן 33).

בארבעה פרקים בשנה. כהני ד פרקים ממוקין ליה לאתם דכל מתן דזינן במה שחט לו ידעיהם ור"ט קאמר אהי מכרתי לשחוט ולא תשחט אהי את הבת שאמכור משום אותו ואת בנו דביים אחד ממידי האחרון ולאו ימיס אי אפשר בלא כשר וקוין הכל (ע"ה 10). ערב ר"ט האחרון של חג. מפני שהוא יום השלמות קרבנות החג דתני מן שלל אוי"ט. וערב ר"ט האראשון של פסח.

לעסן משום פסחים (שם).

וערב עצרת. משום שלמי חגיגה ועולת זריזים. ר"ה יום טוב הוא ואולקין כשר (שם). ערב יום הכפורים. ימי משום כל האולל וטובה נט' זו וכי' (שם). בגליל. היו רגילין להרבות עשות ימים וימי (שם). ואין לו ללוקח. בלחמי השור, אלא דירב. שמתן לו ידעי מעטדו יום כהני דינר כשר (עירובין 98). אם מת מת ללוקח. אם מת השור אכד הלוקח מה שמתן (שם). אבל בשאר ימות השנה אינו כן. אין משחטין אותו בעל כרחו ולא רלה בעת מחיו לו את הדינר (שם). אם לא הוריעו. בלרעה פרקים בשנה מוכר שמכר פרה לשחוט וזו ביום מכר כנה לאמר לשחוט, צריך להודיע אהי מכרתי היום לשחוט, ואם לא הודיע הולך לוקח ושחט לנן ואינו צריך לחזור ולשאל אם היום נשחטה האם (ברכות 34). שזיכה לו. טעם ללוקח כשור זה שיה דינר על ידי אחר. שמכר השור לאמר ואמר לו זכה בו כסם פלוני וזהו לא הדינר (שם). אלס לא הוריעו. בלרעה פרקים בשנה מוכר שמכר פרה לשחוט וזו ביום מכר כנה לאמר שכל דרכן כן (שם). דרובו הוא לו. שמואל הוואית (שם). אין חבין לאדם שלא בפניו. אין אלס יכול לעשות שלטון מושקע (ברכות 34). שזיכה לו. דבר שהוא לרעמו קרי מוכה (כתובות 17 בע"ה 1) דבר שהוא שול לו שחטין חפץ (שם 34). דבר תורה מעות קנותו. דמכיר כפודים מן ההקדש ונתן ההקדש בם, ק"ו ללוקח מן הדינר (עירובין 98) ומשכח לא קיח (ברכות 2). שבא יאמר לו בשרופו חטיף בעליה. שמה ייעס לוקח כנות מוכר מן המכור ויהא שחט לו בדידי שחי לאו וטרת ומל' (ב"מ 100): אל' להכי אוקמינו ברשומים להיות הפסד השרפים עליו והשכר לחזר אם מתקיי קלימסך נעשים ללאליטיו (קדושין כח: וכע"ה עירובין 98).

בא הכתוב ליתן עשה. טעמא דבא הכתוב הא לאו הכי לקי אע"ג דהתראת ספק היא דכל אימת דאתרו ביה מלי אמר אכתי ליליא הוא: לא מן השם הוא זה. לא מטעם זה הוא פטור: שאין זו מעשה. ישב לו ולא אכל ומאליו נעשה נותר: משאי ירוס של

שמי בהמות. ומדנקט שמי בהמות שמע מינה צימניות קאמר ות"ק דהכא כרבי יהודה ס"ל דאין נוהג אלל באתם. ומהא פשטין צפרק גיד הנשה (לקמן 56 דף 57) דפשיטא ליה לר' יהודה דצימין: דלים ביה כוים. בקמא או בבתרא אלל כחד מינייהו ות"ק ממייד דקסבר צריה הוא וצריה [אין] לריכה שיעור כדמתן במסכת מכות (דף יג.) אמר להם רבי שמעון אי אתם מודים לי בצאול נמלה כל שהוא [שהוא] חייב אמרו לו מפני שהיא כצרייה. ולית דמפרשי דלית ביה כוים כחד מינייהו אלל כצרייהו ואין נראה צעיני שיהו שמי התראות מלטרפות דאי אכיל ליה לנתרא כחון כדי אכילת פרס היינו צבת אחת ואי לאמר כדי אכילת פרס מו לא מלטרפי: עד שיהא זו כוים. דקסבר לאו צריה חשיב אלל כחתיכה מן הצהמה: ברתנ' בלרעה פרקים בשנה. דרך ישראל לעשות סעודות וסמס הלוקח בהמה אינו לוקח אלל לשחטה מיד לפיכך המוכר בהמה לחצירו ומכר תחלה אמה או צתה זו ביום צריך שאמר לשמי דע לך שהיום מכרתי אמה לשחוט או צתה מכרתי לשחוט שמה ככר נשחטה: ביום טוב האחרון של חג. היו מרדין בהשמה מפני שרגל לעלמו הוא וחציב עליהן: שאין לו ריות. הפסק צינמים שמכר האם היום: אלל יש לו ריות. שמכר את הראשונה אחרמול והשניה היום: אין צריך להודיעו. שאני אומר אחרמול שחט הראשון: ומודה רבי יהודה כו'. אע"פ שלקח זה היום וזה למחר: משחטין הטבח בעל כרחו. כדמפרס שרגל לעלמו הוא וחציב עליהן: שאין לו ריות. הפסק צינמים שמכר האם היום: אלל יש לו ריות. שמכר את הראשונה אחרמול והשניה היום: אין צריך להודיעו.

ומודה רבי יהודה כו'. אע"פ שלקח זה היום וזה למחר: משחטין הטבח בעל כרחו. כדמפרס שרגל לעלמו הוא קבל דינר מלוקח ליתן לו דדינר כשר: אפילו שור שזה אלף וזו. שחטו על כרחו אף על פי שאין לוקחין לשאר ובגמרא מפרס טעמא: ואין ללוקח זו אלל דינר. שנתן דינר לטבח: מס ללוקח. ומפסיד הדינר: אינו קן. דצעינן משכיח וכל זמן שלל משך חוזר לו הטבח: ברתנ' למה לי למיסי את האם לחסן. לימני כמוכר זו לחתן וזו לכלה ומאי פסקה דנקט

לחתן אם ולכלה בת: למיטרה כי חסא. ולעשות סעודה טפי מכלתא: שזיכה לו ע"י אחר. המוכר הזה מסר את השור לאדם אחר שלא כפני הלוקח ואמר לו זכי כשור זה לפלוני להיות לו דדינר כשר: דזכוס הוא לו. מסירה זו וזות היא לו דהא לא קני ליה בלא כשר: חוז הוא לו. להוציא הוצאות הפסד הוא לו: אין חצין לו. דאין אדם נעשה שליח לחצירו שלא מדעתו להפסידו אלל להריותו אכן סהדי דניחא ליה לפיכך זכין ואין חצין: על דין סורה. שקוין לו מעותיו בלא משיכה: דבר סורה מעות קונוס. מכיון שנתן מעות למחר אין אחד מהם יכול לחזור דגמרנין מהקדש דכתיב [ויקרא 35] ונתן הכסף וקס לו: ומה טעם אמרו משיכה קונה כו'. דאי וקומת לו לפיכך בלחציריה הלוקח משנתן מעות אי מתרמי דליקח צניות המוכר שספירות שם אלל טעם להאליטיו אלל סתם מושק ממניי להו לציתיה: ברתנ' היום הולך אחר הלילה. שחט האם משחשניה לפי ישחוט ערה כל הלילה וכל היום המחמת אלל שחט האם ציום שחט הצתה בלילה דאין הלילה הולך אחר יום: אם זו דרש. משום דצענינא דקדשים כתיב אותו ואת בנו אלטרעין למדרשה כדמניא בגמרא: מעשה בראשים. ויהי ערב ויהי צקר כרישא ערב והדר צקר: ברתנ' לפי שכל הענין. הפרשה הזאת קמוכה לקדשים דכתיב ירצה לקרבן ואשה וממין ליה אותו ואת בנו: נקדשים לילה הולך אחר היום. דכתיב [ויקרא 1] ציום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד צקר אלמנא לילה קרי יום קרבנו עד הצקר:

אותו ואת בנו פרק חמישי חולין

פג.

עין משפט ונר מצוה

בב א מ"י פ"י מהלכות קרבן פסח ה' יא ופ"ח מהלכות ספול המוקדשין הלכה ט: בד ב ג מ"י פ"ח מגל' מאלות אסורות הלכה ג:

בה ד ה ר מ"י פ"ב מגל' שמיטה ה' יד טו טז ועי' בהשגות ובכ"מ וכל"מ סמך לאון קמט טו"ע י"ד ס' טז פ"ד:

בו ז מ"י פ"ט מגל' מפרה ה' ז סמך עשין טו טו"ע ח"מ ס' קלט ספ"ק ג:

ח [מ"י פ"ד מהלכות זכיה ומתנה ה"ב ופ"ה מהלכות בעדים ה"ב ופ"ו ה"א טו"ע ח"מ סוף רמז ספ"ק א:]

ט מ"י פ"ט מהלכות מכירה ה"ז סמך עשין פט טו"ע ח"מ סוף קלט ספ"ק ג: י [מ"י שס פ"ג הלכה א סמך שס טו"ע ח"מ סוף קלט ספ"ק א:]

כ [מ"י שס הלכה ה טו"ע שס ספ"ק ה:]

בז לו מ"י פ"ב מגל' שמיטה ה' ז סמך לאון קמט טו"ע י"ד ס' טז ספ"ק ד:

מ [מ"י פ"ד מהלכות מעשה הקרבנות ה"ב:]

רבינו גרשום

בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה. כלומר דרעשה זו והנותר [מבנינו וגו'] באש [תשרפן] ולא תעשה זו אלס תותירו ונכשיו (ל) אלס און ידעינן אם ויתיר אם לאו ואפס"כ חייב מלקות ומשום הנותר שבת אחרייו אינו חייב דבריו ר' יעקב יביא כאן משום גדרה: אלא לאו סומכוס היא. כלומר רש"מ אבל ב' ויתי חלוב בעללם אחד חייב על כל אחת ואחת: ערב יד"ט אחרון של חג כו'. כלומר דהשחט סתמא דמלתא ודאי מאי דהוה ליה אכל בימים שעברו ואינו קנה אותה אלא לשחוט לפיכך צריך להודיעו: אימתי בזמן שאין לו ריות. כלומר בערב יד"ט קנאח ודאי באותו יום ישחטנו לפיכך צריך להודיעו: אבל יש לו ריות בינתיים. כגון שקנאה שנים או שלשה ימים קודם לחג אי"צ להודיעו מאן נימא לן דבאותו יום ישחוט שבא למחר או ליום אחר ישחוט: ואין ללוקח אלא דינר. כלומר שלא נתן לו ללוקח אלא דינר כופין אותו לשחוט וישלם לו את השאר ושל לוקח חשבי: מלתא אגב אורחיה קמיל דאורא דמלתא למיטרח כו'. כלומר דחזינן המוטב לחתן והגרוע לכלה: (3)היום הולך אחר הלילה. כלומר לילה ויום שאם שחט אותו ביום מתור לשחוט בלילה אסור לשחוט בנו ביום שלאחר הלילה: הכא במאי עסקינן כגון שזיכה לו לוקח דינר הולך לדרכו וזיכה לו מוכר ללוקח על ידי אחר שלא בארבעה פרקים אלו דוכות הוא לו. כלומר שחייב לקנות בשביל ששחט יו"ט וזכין לאדם שלא בפניו: בשאר ימות השנה דחובו הוא. כלומר דלקנות הוא חוב ולא זכות אין זכין לו לאדם אלא בפניו: דבר תורה מעות קונוה. כלומר דכתיב או קנה מיד עמויך דבר הנקנה מיד ליד הדינני מעות ומפני מה אמרו משיכה קונה דאני קונה שום אדם עד שימשיך: גזירה שבא יאמר המוכר בשרופו חטיף בעליה. וריוו לו החטיף קוין בעל כרחו: עכשיו אמרו חכמים שאינן חשוכין של לוקח עד שימשיך כדי שישמרו המוכר אותם יפה עד שיבואו בשרותו: ובקדשים לילה הולך אחר היום. תורה שנאכלת ליום ולילה עד חצות ובגון זכחי שלמי כצבור: יום המיוחד טעון כרוז כגון הני ארבעה פרקים: פליק פירא

יד אחר שלא בפניו שאמר לו טול שור ברשותך שתהא מוכה לו לפלוני: בארבעה פרקים אלו דוכות הוא לו. כלומר שחייב לקנות בשביל ששחט יו"ט וזכין לאדם שלא בפניו: בשאר ימות השנה דחובו הוא. כלומר דלקנות הוא חוב ולא זכות אין זכין לו לאדם אלא בפניו: דבר תורה מעות קונוה. כלומר דכתיב או קנה מיד עמויך דבר הנקנה מיד ליד הדינני מעות ומפני מה אמרו משיכה קונה דאני קונה שום אדם עד שימשיך: גזירה שבא יאמר המוכר בשרופו חטיף בעליה. וריוו לו החטיף קוין בעל כרחו: עכשיו אמרו חכמים שאינן חשוכין של לוקח עד שימשיך כדי שישמרו המוכר אותם יפה עד שיבואו בשרותו: ובקדשים לילה הולך אחר היום. תורה שנאכלת ליום ולילה עד חצות ובגון זכחי שלמי כצבור: יום המיוחד טעון כרוז כגון הני ארבעה פרקים: פליק פירא

א) אולי צ"ל ועכשיו דאף דמה שיש ספק ולא ידעינן אם יומיר אם לאו מ"מ היה חייב מלקות אפס"כ משום עשה דבגלל שמיטתו שאל אחריו אינו חייב. (3) דבור זה שייך אחר ד"ה גזירה.

ב) אולי צ"ל ועכשיו דאף דמה שיש ספק ולא ידעינן אם יומיר אם לאו מ"מ היה חייב מלקות אפס"כ משום עשה דבגלל שמיטתו שאל אחריו אינו חייב. (3) דבור זה שייך אחר ד"ה גזירה.

ב) אולי צ"ל ועכשיו דאף דמה שיש ספק ולא ידעינן אם יומיר אם לאו מ"מ היה חייב מלקות אפס"כ משום עשה דבגלל שמיטתו שאל אחריו אינו חייב. (3) דבור זה שייך אחר ד"ה גזירה.